

Dunajevski s pomočjo prejšnje državnozbornske večine državne finance. Kakor je sploh pri takih prilikah navada, opravičeval je tudi letos minister dr. Steinbah predloženi državni proračun ter priporočil poslancem zmernost in previdnost glede novih tirjatev, katerih ne more in ne sme uslišati, ako hoče vzdržati ravnotežje v državnem gospodarstvu, kar je neogibno potrebno, ako se hoče sčasoma uravnati valuta, kar zahtevajo vse stranke in za čimer teži vlada sama. Minister je tudi obljubil uravnavo davkov, posebno pa pridobnine pri malih obrtnikih, katerim se bode davek znižal, ne da bi se zato v poštvejmal pribitek državnega proračuna. Minister je rekel, da se pripravljajo zakonska določila, po katerih bode pridobnina bolj primerno razdeljena ter bodo postavljeni v ta namen različni tarife ter tudi prav nizki za male obrtnike. Razni obrti in podjetja se bodo razredila po teh tarifih ter ustanovile v ta namen posebne komisije, v katerih bodo imeli večino davkoplačevalci. Razdeliti se bode pa trudila vlada vse davke razmeroma z dohodki. Da se to lepi nameni, ne taji sicer nobeden, ali kar se tiče davkov, velja v Avstriji, kakor tudi drugod, znani „es kommt selten was Besseres nach.“

Vojni minister je izdal ukaz do vsih vojnih poveljnikov, da pazijo strogo na to, da se vojaki ne udeležujejo javnih demonstracij ter da se zdržujejo častniki v javnosti vseh političnih pogovorov. Tudi jih je opozoril na uže obstoječi ukaz tikajoč se dovoljenja vojaških godeb pri javnih veseljih in slavnostih. Povod temu ukazu so bili baje zadnji dogodki na Reki in pa polaganje venca na grob grofa Jelačića. Bog ve ali bodo Madjari zadovoljni s tem ukazom?

Ministerski predsednik grof Taaffe ne misli na to, da bi se napravila trdna državnozbornska večina. Ker je položaj tak, da se nadejajo eni in drugi, da bodo sestavili bodočo večino — in ima grof Taaffe gotovo najodločnejšo besedo v tem oziru —, boje se vse stranke, razen Mladočehov, mu se zameriti, zato mu do zdaj še precej dobro gre izpod rok — vlada brez parlamentarne večine. To bo trajalo seveda, dokler bode moglo. Kaj pa potem?! Potem bo pa uže grof Taaffe si umislil kaj družega, kajti on ne pride tako hitro v zadrego. Sicer je pa mogoče marsikaj poskusiti, če ima kdo za seboj tako zaslombo, kakeršno ima ravno grof Taaffe.

Ogrska. — Nemirni Gabriel Ugron je interpeloval ministra za nauk in bogočastje glede odlašanja imenovanja ogrskega primasa. Isti poslanec je zahteval, da bi morali poslanci, kateri so izvoljeni v delegacije, poročati parlamentu o svojem delovanju kot delegatje po vsakem končanem zasedanju delegacij.

Vnanje države.

Italijanski poslanec Bonghi izdal je oglas, v katerem pozivlje Italijane, naj zbirajo radodarne doneske za žide, katere ruska vlada preganja. Ker pa je na Italijanskem huda beda, tako da se ljudstvo v velikem številu izseljuje v Brazilijo ter niso redki slučajji, da

padajo celo v glavnem mestu Rimu ljudje po ulicah od glada na tla, svetujejo celo italijanski listi Bonghiju, da prepusti skrb za žide Rothschildom, Hirschom in drugim židovskim milijonarjem ter da skrbi raje za domače reveže.

Rumunska. — Pred nekaj dnevi so prinesli razni listi vest, da misli rumunski princ Ferdinand odpovedati se prestolonasledstvu, oziroma odstopiti to pravico svojemu bratu Karolu. Ta vest se pa iz Rumunske od očno zanika.

Bolgarski pravosodni minister Tončev je dal svojo ostavko, katero je knez tudi vzprejel. Pri tej priliki je dobil od kneza lastnoročno pismo, v katerem je izražena nada, da bode Tončev tudi za naprej gojil do kneza tiste čute, katere je gojil tačas, ko je kot predsednik sobranja naznanil knezu sklep, da ga je bolgarski narod izbral za svojega kneza.

Ruski car je pisal našemu cesarju pismo, v katerem izraža svoje odkritosrčno veselje, da se je vrnil zdrav z zadnjega potovanja na Češkem ter da ni imel Rosenthalski dogodek nič hudih posledic.

Poroča se iz Peterburga, da bode vendar le obiskal ruski car, ko se bode vrnil z Danskega domov, nemškega cesarja v Berolinu, kar se bode zgodilo koncem tega ali pa početkom prihodnjega meseca.

Virtemberško. — Novi virtemberški kralj Viljem II. je izdal dva manifesta. V prvem pravi, da se bode čvrsto držal obstoječe ustave, v drugem pa, da bode natančno spoštoval pogodbe, katere vežejo njegovo kraljestvo z nemško državo. Slednji manifest je bil razglašen po vsem nemškem cesarstvu.

Angleško. Liberalci na Angleškem se zadnji čas živahneje gibljejo ter se nadejajo, da bode njih stranka spet prišla na krmilo. Posebno zanimiv je bil govor starega Gladstona, voditelja liberalne stranke, katerega je imel v Newcastleu. Gladstone pravi, da je politika sedanje angleške vlade glede Egiptu protivna državnim koristim. Angležem bi moralo biti do tega, da si pridobodo prijateljstvo francosko, to se bode pa le tedaj zgodilo, ako zapuste Egipt.

Parnellovo truplo so pripeljali v Dublin dne 11. t. m. Na kolodvoru bila je zbrana velikanska množica ljudstva. Krsto so pripeljali v mestno hišo, ter je bil ob 10. uri pristop ljudstvu k njej dovoljen. Iz cele Irske je vrelo ljudstvo skupaj, cel dan so prihajali posebni vlaki. Pogreb se je začel ob 3. popoldne. Iz mestne hiše vil se je dolgi spreved na pokopališče. Glasnevin ter je trajal dve uri, namreč od 3. popoldne pa do pete ure. Predno so položili krsto v grob, šla je mimo vsa brezštevilna množica pogrebcev, ki je bila odkrita. Ob 6. uri so se začele opravljati cerkvene slovesnosti, katere so trajale v pozno noč. Med pogrebci so bili odličnjaki Parnellove stranke ter zastopi mnogih irskih mest. Ta pogreb je pa dokazal, kako je visoko cenilo irsko ljudstvo pokojnika, kako mu je bilo udano

do zadnjega hipa ter kake nade je stavilo v njega. Ta pogreb pa je tudi pokazal, da smrt Parnellova je preprečila mnogo hudih domačih preprirov.

Narodno gospodarstvo.

Trgovska in obrtniška zbornica.

C. kr. deželna vlada je javila trgovski in obrtniški zbornici sledeče:

Po dopisu visokega c. kr. trgovskega ministerstva z dne 9. aprila 1891. leta, št. 53.677 z leta 1890. je neko obrtno oblastvo vprašalo, je li tiste obrtnike, ki ne zvršujejo obrta svojega, oziroma so oglasili, da ga ne zvršujejo, a ga niso odložili, smatrati za zadružnike.

O tem je naznanilo trgovsko ministerstvo naslednje:

Spadajo li taki obrtniki k zadrugi ali ne, to odločujejo edino le določila obrtnega reda. Ta zakon pa pozna le nastop in odložitev obrta, ne pa oglašene nevršbe. Nastop pa odložitev obrta označuje obrtni list, odnosno koncesija, ki se da, oziroma nazaj vzame.

Dokler pa obrtnik ima obrtni list, oziroma koncesijo, smatra ti ga je nedvomno formalno za obrt samostojno zvršujočega in po smislu § 107. obrtn. reda za uda dotične zadruge. Oglasitev nevršbe pri finančnem oblastvu pa ima edino le davčnotehničen pomen ter ne vpliva prav nič na uporabo določil obrtnega reda. S tem se ujema tudi normalni statut za obrtne zadruge, ki izreka v § 8., da obrtnik preneha biti zadružnik le tedaj, kadar popolnoma opusti obrt in kadar mu ga oblastvo odvzame po §§ 57. in 138. obrtn. reda. Vsled same nevršbe torej po besedilu normalnega statuta obrtnik ne neha biti ud.

Odločitev vprašanja v tem smislu pa opravičujejo tudi splošni gospodarsveni preudarki. Po § 114. obrtn. reda je zadruga zastopnica interesov, in zato je mora biti do tega, da ima vse, ki niso obrta izrecno odložili, v svoji zavezi.

Če se torej tudi kateri obrtnik iz osebnih premislekov ne odreče obrtne pravice, ki je v dejanji ne uporablja, vendar ne nasprotuje načelo interesnega zastopa njegovi zadružnosti. Poleg prostovoljnega nezvrševanja obrta nameri se lahko tudi neprostovoljno, kadar n. pr. splošna, trajna kriza provzroči nezvrševanje, in sicer davčnemu oblastvu oglašeno nezvrševanje. Nasprotovalo bi naravnost zakonu in gospodarstvenim zahtevam, ako bi se delopustni mojstri izključili iz zadružne zaveze in bi se zadruga vsled tega za nekaj časa, vsaj nekoliko razdružila.

Kadar obrtnik ne zvršuje obrta, ne spada le fakultativno k zadrugi, ampak obligatorno, ker opravičeno je, da se ne odveže posebnih bremen, katera naklada zadružnost, tist, ki si pridrži pravico, da začne, kadar koli hoče, zopet tačas nezvrševani obrt, ter je torej v drugem položaji nego tist, ki je obrt odložil.

Zatorej je trgovsko ministerstvo dogovorno z ministerstvom za notranje reči izjavilo, da obrtnik pripada k zadrugi, dokler izrecno ne odloži obrta.

Potemtakem ne nasprotuje nič, da se obrtnikom, kateri ne zvršujejo obrta, pa ga niso odložili, izroči kot zadružnikom kako opravilo ali vodstvo pri zadrugi, ter tudi ni proti določbam §§ 114. in 115. obrt. reda, ako dotična zadruga izreče v svojih pravilih, da je obrtnikom, kateri nekaj časa ne zvršujejo obrta, manj plačevati zadružnih naklad nego drugim udom.

Ta odredba se ne tiče razmerja tistih obrtnikov, katerih obrt zvršuje zakupnik ali namestnik, oziroma teh zakupnikov kot namestnikov, do zadruge. To razmerje je bilo razpravljano v odredbi z dne 19. julija 1885. leta, št. 20.228.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

240.

Tiskarstvo na Poljskem in Ruskem.

Na Poljsko je dospelo tiskarstvo tudi jako zgodaj, in to z Nemškega. Prva latinska knjiga je bila natisnena v Krakovem uže 1465. l., a prva poljska, za katero se sedaj vé, pod naslovom „Agenda kościelna“ tudi v Krakovem 1505. l. pri Halleru. Morda je bilo še prej več ali manj knjižic tiskanih, ali do nas ni prišla nobena. Leta 1517. je bila natisnena v Krakovem prva hebrejska knjiga, a 1540. l. nova zaveza v hebrejskem jeziku. Prvo poljsko biblijo je natisnil 1561. l. Nikolaj Scharffenberg. Najbolje sta se proslavila s tiskanjem knjig Andrej Lazarz in Janez Januszewski. Ta Januszewski je bil vrlo učen človek. Iz prvega je bil poslanik in državni tajnik, pozneje se je okanil javnega življenja in se posvetil znano sti in tiskarstvu. Razen Krakovega je bilo v šestnajstem stoletju tiskarjev tudi po drugih poljskih mestih, zlasti v Zamoišču, Lublinu, Poznanju (1577 l.), Varšavi (1580.) l. i. t. d. V obče je bilo takrat več poljskih tiskaren, nego jih je dandanes.

V pravo Rusko je dospelo tiskarstvo šele v šestnajstem stoletju. No knjige, namenjene cerkvi na Ruskem, tiskali so uže pod konec petnajstega stoletja, in to najprej v Krakovem, kjer je bil Svetopolk Fiol ustrojil tiskarno s cirilico in je 1491. l. natisnil v cirilici dve knjigi cerkveni, namreč: „Oktoih“ in „Časoslov“. To sta prvi knjigi tiskani v staroslovenskem jeziku; dandanes sta zelo redki, zato pa tudi dragoceni. No ti knjigi sta bili osodni za tiskarja. Krakovski škof je zatožil Fiola, da širi pravoslavje. Mož se je sicer opravičil, ali vendar se je tako preplašil, da se je preselil s svojo tiskarno v Levoč na severnem Ogerskem, kjer je umrl 1525. l.